

RPG-distrikt Småland-Öland

Nätverket
**”KPR lyssnar
på oss!”**

Vid utbildningsdagen i Nässjö om välfärdsteknik och e-hälsa väcktes en fråga om vad lagstiftningen säger om införandet av välfärdsteknik. Grundprincipen är det som beskrivs som samtycke.

Den så kallade Västeråsmodellen arbetar bland annat med att söka hitta framkomliga vägar för personer med nedsatt beslutsförmåga där det kan svårt att få ett samtycke.

Välfärdsteknik och lagstiftning

Här är en kortfattad sammanställning hämtad från Socialstyrelsen:

Allmänt syfte/Generellt syfte

Att verka för att välfärdsteknologi används utifrån individens behov och att den används på ett juridiskt korrekt och etiskt försvarbart sätt.

SoL och LSS 2016-02-04:

- Frivillighet/samtycke
- Individuell bedömning - ej generella beslut
- Generella principer

HSL och patientlagen 2016-02-04

- Frivillighet/samtycke
- Individuella behov
- Generella principer

2 kap. 6 § regeringsformen – när blir den aktuell? 2016-02-04

- Skyddar enskilda från betydande intrång i den personliga integriteten och kartläggning och övervakning av personliga förhållanden
- Samtycke
- Bedömning i varje enskilt fall

Personer med nedsatt beslutsförmåga 2016-02-04

- Samtyckesformer
- Uppdrag – utveckla metodstöd
- Förslag till regler om ställföreträdare inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården

Västeråsmodellen dokumenterar olika insatser inför införandet av välfärdsteknik.

Ett exempel presenteras varför behovet finns av att införa välfärdsteknik:

Kvinna med demenssjukdom som bor på äldreboende.

Klarar självständigt att resa sig upp från liggande i säng till stående men drabbas ofta av yrsel. Som en följd av demenssjukdomen glömmet hon ibland att använda sitt gånghjälpmedel och har inte förmåga att aktivt påkalla hjälp med befintligt trygghetslarm. Efter ett benbrott på grund av fall på toaletten bedömer vårdteamet stor risk för ytterligare fall. Kvinnan bedöms ha behov av tillsyn flera gånger per natt.

Åtgärd

Tillsyn med stöd av personal

Utifrån teambedömning ska tillsyn under natt genomföras två gånger per timme. Tillsyn görs genom att personal går in i lägenheten en kort stund för att kontrollera att personen ligger kvar i sin säng. Personen har inte kunnat ge sitt medgivande till utvidgade tillsynsbesök. Kvinnan får sin nattsömn störd och vaknar ofta i samband med tillsynsbesök. Hon visar sitt starka ogillande att personalen kommer in i lägenheten, både med ord

och kroppsspråk. Vid flera tillfällen när personal kommit in sitter personen vaken på en stol för att "hålla koll på tjuvarna". Efter en vecka med tillsyn av personal faller kvinnan på nytt. När personalen kommer in i lägenheten efter 30 minuter hittas hon åter på badrumsgolvet.

Åtgärd

Tillsyn med stöd av trygghetsskapande teknik

Trygghetslösning med passivt larm ger personer som inte har förmåga att självständigt aktivera larm en utökad möjlighet att påkalla hjälp. Utifrån teambedömning ska tillsyn under natt genomföras med trygghetsskapande teknik.

Tillsynen kan göras till exempel genom att:

- *Sensormatta placeras under madrass i personens säng.*

Sensormattan sammankopplas med en rörelsesensor på golvet. Sensormattan känner när individen ligger i sin säng. Ett tyst larm som inte stör individen genereras först när personen är på väg att resa sig upp eller reser sig upp. Larmet går till personalens larmmottagare. Personal får omedelbar vetskap om att personen är på väg upp ur sängen vilket möjliggör snabb åtgärd det vill säga att gå till personen och ge stöd utifrån behov.

- *Lägenhet utrustas med sensorgolv.*

Sensorgolv innebär att rörelsesensorer finns under golvbeläggning. Sensorområde runt säng aktiveras. När personen kliver på golvet genereras ett tyst larm som inte stör individen. Larm går till personalens larmmottagare. Personal får omedelbar vetskap om att personen är på väg upp ur säng vilket möjliggör snabb åtgärd att gå till personen och ge stöd utifrån behov.

- *Lägenhet utrustas med trygghetskamera.*

Trygghetskameran är kopplad till en rörelsesensor. När personen kliver upp ur sängen aktiveras trygghetskamera genom rörelsesensor. Tyst larm som inte stör individen går till personalens larmmottagare och inloggning för tillsyn med trygghetskamera görs. Utifrån tillsyn med trygghetskamera kan personal bedöma om åtgärd behöver vidtas.

Vinster för den enskilde vid användning av trygghetsskapande teknik

Personen har inte kunnat ge sitt medgivande till utvidgade tillsynsbesök. Tillsyn med trygghetsskapande teknik gör att personen kan ges kontinuerlig tillsyn, inte endast tillsyn som begränsas till de stunder som personal är närvarande.

Kvinnan får snabbt och utan dröjsmål stöd från personal då larm ger omedelbar vetskap när hon behöver hjälp. Tyst larm stör inte den enskilde. Risken att personen blir liggande på golvet efter ett fall utan personalens vetskap minimeras. Personens möjlighet till ostörd nattsömn ökar. Det störande ljud och ljus som uppkommer när personalen frekvent kommer in i bostaden minimeras. Personens oro som uppkommit för att "hålla koll på tjuvarna" minskar.

Sök vidare:

Västeråsmodellen presenterar olika tekniska, lösningar. Det finns mer material att hämta där, bland annat blir de juridiska aspekterna belysta.

Socialstyrelsen har ställt samman frågor och svar om välfärdsteknik som också kan vara till stor hjälp.

Datainspektionen har agerat och ifrågasatt beslut i ett äldreboende där man där man satte upp kameror i allmänna utrymmen, exempelvis korridorer och matsal.

Kommentar från Curt Karlsson:

Som lekman kan det givetvis vara svårt att tolka lagstiftningen. Vi får hjälpas åt att belysa problemen när de uppstår.

Av tillgängliga uppgifter införs olika former av välfärdsteknik i vår region. En del kommuner befinner sig i förberedelsestadiet.

I olika dokument sägs tydligt att införandet av välfärdstekniken inte i första hand får användas i syfte spara på personaltillgången.

Finns det intresse kan vi givetvis inbjuda till samtal där vi speciellt ägnar oss åt juridiken.

För dig som vill veta mer...

Vad säger lagstiftningen om välfärdsteknik?, Socialstyrelsen besvarar ett antal frågor

www.socialstyrelsen.se/fragorochsvar/valfardsteknik

Robotar och övervakning i vården av äldre – etiska aspekter, Rapport 2014:2, Statens medicinsk-etiska råd

www.smer.se

Nattfrid? Om tillsyn på natten för äldre personer med hemtjänst, Myndigheten för delaktighet

www.mfd.se

Etik och nedsatt beslutsförmåga, Etisk bedömning vid användning av välfärdsteknologi, Myndigheten för delaktighet

www.mfd.se

Tryggare boende när sensorer och e-tillsyn kompletterar mänsklig hand, Hälsa nya verktyg

www.halsansnyaverktyg.se

Tekniska lösningar vid särskilt boende för äldre, Inspektionen för vård och omsorg

www.ivo.se

Skapa trygghet utan tvång, Inspektionen för vård och omsorg

www.ivo.se

Kvalitetskrav i valfrihetssystem, Sveriges Kommuner och Landsting

www.skl.se

Sök vidare:

Västerås-modellen: Införande av trygghetsskapande teknik inom vård och omsorg

- ett projekt där man belyser en del områden och jämför förhållandet personal/olika tekniska hjälpmedel, med några fallbeskrivningar

Linköpings-modellen: Förenklad handläggning av hemtjänst med större inflytande för brukaren

- en modell som idag är ifrågasatt, enligt domstolsbeslut, men som kan tänkas bli genomförd efter en lagändring